

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ
Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΡΑΨΩΔΙΑ Β, 211-332
(Μετάφραση Μαρωνίτη)

Το επεισόδιο με τον Θερσίτη

Διδακτικό σενάριο:

Δρ Ανδρέας Κρίγκος,
Λειτουργός Π.Ι.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ**ΡΑΨΩΔΙΑ Β, 211-332****Το επεισόδιο με τον Θερσίτη****Διδακτική πρόταση¹**

Διδακτικό σενάριο:	Δρ Ανδρέας Κρίγκος
Διδακτικός χρόνος:	1 περίοδος
Οργάνωση τάξης:	ενιαία, σε ομάδες
Μέθοδος:²	διαλογική, διερευνητική, συνεργατική
Μέσα:	σχολικό εγχειρίδιο, φύλλα εργασίας, πίνακας, υποστηρικτικό υλικό για την <i>Ιλιάδα</i> (Υ.Α.Π. 2012)
Αξιολόγηση:	συντρέχουσα και τελική

¹ Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση είναι ενδεικτική. Μπορεί να προσαρμοστεί και να εφαρμοστεί με ευελιξία, ανάλογα με το μαθησιακό επίπεδο, τις ανάγκες της τάξης, κ.λπ. Είναι δυνατόν οι ερωτήσεις και οι δραστηριότητες να συζητηθούν στην ολομέλεια ή σε ομάδες, ενώ οι μαθητές μπορούν να συμπληρώσουν τα φύλλα εργασίας ατομικά, συνεταιριστικά ή ομαδικά.

² Το παρόν διδακτικό σενάριο στηρίζεται σε βασικές αρχές των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων για τα Αρχαία Ελληνικά, τις οποίες υλοποιεί. Τέτοιες αρχές είναι, για παράδειγμα, η κειμενοκεντρική προσέγγιση, η ομαδοσυνεργατική διερεύνηση κειμένου και η ενθάρρυνση της αυτενέργειας και της αυτόνομης μάθησης.

Διδακτικοί στόχοι:

Στην ενότητα αυτή αναμένεται οι μαθητές:

1. Να γνωρίσουν πτυχές του ιλιαδικού Οδυσσέα. Να επισημάνουν και να κατανοήσουν τις ιδιαίτερες ικανότητες του Οδυσσέα να επιβάλλει την άποψή του και να σώζει την κατάσταση για τους Αχαιούς.
2. Να κρίνουν τη συμπεριφορά του Θερσίτη και να δικαιολογούν γιατί ο Θερσίτης θεωρείται καθαρά «αρνητικός» χαρακτήρας στον Τρωικό Πόλεμο.
3. Να συγκρίνουν την αντίδραση και τους χαρακτηρισμούς του Θερσίτη για τον Αγαμέμνονα με την αντίστοιχη του Αχιλλέα στη ραψωδία Α, 148-171, συμπληρώνοντας έτσι την εικόνα που αποκόμισαν από τον Αγαμέμνονα.
4. Να αντιληφθούν μέσω της περιγραφής του Θερσίτη τα όρια του κάθε ήρωα στο έπος.
5. Να κατανοήσουν τον ρόλο αυτού του επεισοδίου στη ραψωδία Β και γενικότερα στο πλαίσιο της Ιλιάδας.

Πορεία διδασκαλίας:

- **Δημιουργία δεκτικού κλίματος – σύνδεση με τα προηγούμενα.** Οι μαθητές (κατά προτίμηση) ή ο/η διδάσκων/ουσα αναφέρουν εν συντομία το τι έχει προηγηθεί στη ραψωδία Α. Ο/Η διδάσκων/ουσα αναφέρει τη σημασία της ραψωδίας Β στην εξέλιξη του έπους. Ενδεικτικά:
 - **Η ραψωδία Β σηματοδοτεί την έναρξη της βουλής του Δία για ικανοποίηση του αιτήματος της Θέτιδας.**
 - **Η ραψωδία αυτή αρχίζει με τον σταλμένο από τον Δία Όνειρο, με τη μορφή του Νέστορα, που προτρέπει τον Αγαμέμνονα να επιτεθεί στην Τροία και να την κυριεύσει.**
 - **Ακολουθεί η πρώτη συνέλευση του στρατού με τον Αγαμέμνονα να δοκιμάζει τους άνδρες του.**
 - **Ο ρόλος του Οδυσσέα, για να επιστρέψουν οι Αχαιοί στη συνέλευση.**
- **Εκφραστική ανάγνωση της ενότητας από τον/την διδάσκοντα/ουσα.**

- **Συνοπτική αναδιήγηση της ενότητας από μαθητές** (εάν θεωρούμε ότι οι μαθητές αντιλήφθηκαν το περιεχόμενο της ενότητας, μπορούμε να παραλείψουμε αυτό το σημείο)
- **Ανάλυση της ενότητας με βάση τους στίχους. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες – Ομαδική εργασία μαθητών.** Το φύλλο εργασίας είναι κοινό για όλες τις ομάδες. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι συμβουλευτικός και καθοδηγητικός και παρεμβαίνει όπου είναι απαραίτητο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β, 211-332

Το επεισόδιο με τον Θερσίτη

Οι άλλοι τότε κάθισαν, στη θέση του ο καθένας φρόνιμα,

211

μόνο ο Θερσίτης θορυβούσε, στόμα απύλωτο,

νους με ασύστολα, φλύαρα λόγια, που κάθε τόσο

τα ξεφούρνιζε ξεδιάντροπα, με ανωτέρους καβγαδίζοντας,

φτάνει να το περίμενε πως οι Αργείοι θα γελούσαν.

Άντρας πιο κακομούτσουνος δεν έφτασε

στο Ίλιο άλλος: αλλήθωρος, χωλός στο ένα του ποδάρι, μπασμένοι

οι δυο του ώμοι κύρτωναν στο στήθος του, και πιο ψηλά

πεπνοκέφαλος και караφλός, με χνούδι λίγο κι αραιό στην κορυφή.

Στον Αχιλλέα μισητός, στον Οδυσσέα ακόμη περισσότερο,

220

γιατί μ' αυτόν συχνά λογόφερνε. Τότε λοιπόν τον Αγαμέμνονα

**Περιγραφή και λόγος του
Θερσίτη**

με μια φωνή στριμμένη επήρε να τον βρίζει – αλλά κι οι άλλοι Αχαιοί,
έβραζαν μέσα τους, άσχημα ακόμη χολωμένοι. Οπότε αυτός,
άγαρμπα ξεφωνίζοντας, στον Αγαμέμνονα τώρα ξεσπούσε:

«Ατρείδη, τι δεν σου περισσεύει πάλι και γκρινιάζεις;

Γεμάτες χάλκινα οι σκηνές σου, πολλές κι οι διαλεχτές γυναίκες
στις σκηνές σου, όσες σ' εσένα πρώτον δίνουμε, μόλις πατήσουμε
μια τειχισμένη πόλη. Ή μήπως σου έλειψε ο χρυσός, που κάποιος
ιπποδαμαστής της Τροίας φέρνει απ' το Ίλιο λύτρα του γιου του,
κι εγώ δεμένο σου τον παραδίνω, ή ένας άλλος Αχαιός,
μαζί και μια κοπέλα νιούτσικη, να την κοιμάσαι σμίγοντας γλυκά
και να την χαίρεσαι – μόνος, ξεχωριστός εσύ. Όχι, δεν έχεις
το δικαίωμα, όντας ο πρώτος αρχηγός, της συμφοράς τα βάρη
να τα ρίχνεις στους άλλους Αχαιούς.

230

Δειλοί και σεις, αχρείοι, μαλακοί, Αχαιίδες – δεν είστε πια Αχαιοί.

Εμπρός λοιπόν, με τα καράβια πίσω ας γυρίσουμε στα σπίτια μας,
κι αυτόν ας τον αφήσουμε εδώ στην Τροία, τα λάφυρά του να κλωσά,
να δει αν δίνουμε κάτι κι εμείς σ' αυτόν τον πόλεμο, ή μήπως όχι.

Αυτός που τώρα ατίμησε τον Αχιλλέα, ήρωα στην ανδρεία
ασύγκριτο· και μολαταύτα, του πήρε και κατακρατεί

το γέρας του, μόνος του το άρπαξε.

240

Φαίνεται όμως πως μάλλον δεν του απόμεινε του Αχιλλέα χολή,

κι έτσι αδιαφορεί· αλλιώς, Ατρείδη, θα 'ταν αυτή
η τελευταία σου βλάβη.»

Έτσι μιλώντας έβριζε τον Ατρείδη, τον ποιμενάρχη του στρατού,
ο Θερσίτης. Αλλά πετάχτηκε ο θείος Οδυσσέας μπροστά του,
τον κοίταξε λοξά, με λόγια τον έλουσε βαριά:

Απάντηση του Οδυσσέα

«Θερσίτη, στόμα απύλωτο, που πάει ροδάνι η γλώσσα σου,
σκάσε επιτέλους· μη θες, μόνος εσύ, με βασιλιάδες να μετρίεσαι.

Γιατί εγώ δεν ξέρω άλλον τόσο αχρείο απ' όσους
έφτασαν εδώ στο Ίλιο, μαζί με τους Ατρείδες.

Γι' αυτό μην παίρνεις στο βρομόστομά σου άντρες βασιλικούς,
ρίχνοντας τις βρισιές σου πάνω τους, υπολογίζοντας στον νόστο σου.

250

Καν δεν το ξέρουμε ακόμη τι μας περιμένει·
αν μέλλει να γυρίσουμε εμείς οι Αχαιοί με δόξα και τιμή
στην πατρική μας γη, ή μήπως ντροπιασμένοι.

Κι εσύ μου κάθεσαι εδώ και βρίζεις τον στυλοβάτη του στρατού,
τον γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα, πως δήθεν πάρα πολλά
του δίνουν οι γενναίοι Αργείοι, και φλυαρώντας τον χλευάζεις.

Αλλά κι εγώ κάτι θα πω, πες το κι εσύ συντελεσμένο:

αν, όπως τώρα, σε πετύχω άλλη φορά ξεφρενιασμένο,
άλλο πια δεν θα μείνει του Οδυσσέα το κεφάλι ορθό

στους ώμους, δεν θα λογαριαστώ ξανά γονιός του Τηλεμάχου·

260

προτού σε κάνω τσακωτό, σε γδύσω από τα ρούχα σου,
τη χλαίνη και την πουκαμίσσα που κρύβει τ' αχαμνά σου,
κι ύστερα σκυλοδαρμένο και κλαμένο σε ξαποστείλω από τη σύναξη
στα γρήγορα καράβια.»

Είπε, και με το σκήπτρο του τού φέρνει μια στη ράχη
και στους ώμους, κι αυτός διπλώθηκε στα δυο,
τον πήραν τα ζουμιά, αιμορραγώντας φούσκωσε η πληγή
στην πλάτη απ' το μαλαματένιο σκήπτρο.

Οπότε φοβισμένος ζάρωσε από τον πόνο θολωμένος,
σφουγγίζοντας το δάκρυ του.

Γύρω του οι άλλοι, ας ήταν πικραμένοι, βλέποντας

ξεκαρδίστηκαν στα γέλια, κι ένας στον άλλον έλεγε:

270

«Μα την αλήθεια, έργα αναρίθμητα ο Οδυσσέας κατόρθωσε·

πρώτος στη σύναξη με τις καλές βουλές του, πρώτος και στους πολέμους.

Και τώρα αυτό, το πιο καλό, έκανε στους Αργείους·

αυτόν τον άτιμο, τον φαφλατά του σφράγισε για τα καλά το στόμα.

Κουράγιο λέω δεν θα βρει άλλη φορά ο ξετσιπίωτος,

να βρίζει βασιλιάδες με λόγια επονείδιστα.»

Αυτά οι πολλοί. Στο μεταξύ ο Οδυσσέας στητός εκεί, ο πορθητής,

στο χέρι του κρατώντας σκήπτρο. Και πλάι του η Αθηνά,

τα μάτια λάμποντας, με τη μορφή ενός κήρυκα,

280

παρακινούσε τον στρατό να κάνουν όλοι σιωπή·
των Αχαιών, πρώτοι και τελευταίοι,
τον λόγο του ν' ακούσουν, να στοχαστούν καλά τη γνώμη του.

Και τότε αυτός, για το κοινό καλό, πήρε τον λόγο κι είπε:

Λόγος του Οδυσσέα

«Γιε του Ατρέα, άνακτα, εσένα τώρα οι Αχαιοί το θέλησαν
να σε ντροπιάσουν σ' ολόκληρο τον κόσμο, και την υπόσχεσή τους
αθετούν, εκείνη που υποσχέθηκαν, όταν απ' το ιππόβοτο Άργος
ξεκίνησαν γι' αυτά τα μέρη λέγοντας, πριν το καλοχτισμένο Ίλιο
εσύ πορθήσεις, κανείς να μη σκεφτεί τον γυρισμό.

Μα να που τώρα σαν μικρά παιδιά και σαν τις χήρες,
γυρεύουν, μεταξύ τους κλαψουρίζοντας, να πάνε σπίτι τους.

290

Δεν λέω, μπορεί ακόμη κι από κούραση τον γυρισμό να νοσταλγήσεις·
κι ένα μονάχα μήνα κάποιος να βρεθεί απ' τη γυναίκα του μακριά,
επάνω σε πολύζυγο καράβι, αγανακτεί, όταν κόβουν τον δρόμο του
θύελλες κακοχείμωνες και θάλασσα φουρτουνιασμένη.

Κι εμάς εδώ μας βρήκε η ένατη χρονιά, με του καιρού τ' αλλάγματα,
γι' αυτό και δεν κατηγορώ τους Αχαιούς που βαρυγκόμησαν
πλάι στα αμφίκυρτά τους πλοία. Και μολοντούτο είναι ντροπή,
μένοντας τόσα χρόνια, να φεύγεις μ' άδεια χέρια.

Λοιπόν, κουράγιο φίλοι, κάνετε λίγη υπομονή, να δούμε

αν ο μάντης Κάλχας μαντεύεται σωστά, ή μήπως όχι.

300

Όλοι καλά το ξέρουμε, όλοι σας είστε μάρτυρες,
εκτός εκείνοι που τους βρήκε η μοίρα του θανάτου κι έφυγαν.
Σαν χτες ακόμη, σαν προχτές, τότε που είχαν στην Αυλίδα
συναχθεί των Αχαιών τα πλοία, να φέρουν την καταστροφή
στους Τρώες και στον Πρίαμο, κι εμείς στην κρήνη γύρω,
πάνω στους ιερούς βωμούς, θυσία στους αθάνατους προσφέραμε
σφάζοντας τέλεια εκατόμβη, κάτω από τ' όμορφο πλατάνι,
όπου έρρεε το γάργαρο νερό. Και πάνω εκεί φάνηκε
το μεγάλο σήμα, φίδι φριχτό, με ράχη κατακόκκινη σαν αίμα,
που ο Δίας το 'φερε στο φως, ο ίδιος· κι αυτό πετάχτηκε
απ' τον βωμό, όρμησε ανεβαίνοντας στον πλάτανο, όπου
άπλερα σπουργίτια, νεογνά, ψηλά σ' ένα κλαρί, στο φύλλωμά του
ζάρωναν - οκτώ αυτά κι ένατη η μάνα που τα γέννησε.

310

Εκεί, το φίδι τα κατέτρωγε, κι αυτά σπαραχτικά
τσιρίζανε. Η μάνα, ολόγουρα πετώντας, μύρονταν
για τα μικρά της, οπότε αυτό, το φίδι, λυγίζοντας την άρπαξε
απ' τη φτερούγα, την ώρα που θρηνούσε.

Κι αφού τα νεογνά της κατασπάραξε κι αυτήν την ίδια,
σήμα ολοφάνερο το φίδι το 'καμε ο θεός που το φανέρωσε·
το πέτρωσε του δολοπλόκου Κρόνου ο γιός, κι εμείς
ασάλευτοι, θαυμάζαμε αυτό που βλέπανε τα μάτια μας,

320

τέρατα φοβερά, θεόσταλτα, την ώρα της μεγάλης μας θυσίας.

Αμέσως τότε ο μάντης Κάλχας μίλησε εξηγώντας:

Λόγος του Κάλχα

«Γιατί Αχαιοί, με τα μακριά μαλλιά, άλαλοι μείνατε;

Αυτό το μέγα σήμα, σοφός όσο κανείς, σε μας το στέλνει ο Δίας,

όψιμο κι αργοτέλεστο, η φήμη του όμως ουδέποτε θα σβήσει.

Γιατί καθώς το φίδι αυτό κατέφαγε τα νεογνά σπουργίτια

και τη μάνα τους -οκτώ αυτά κι ένατη εκείνη που τα γέννησε-

έτσι κι εμείς χρόνια ισάριθμα θα αγωνιστούμε πολεμώντας,

όμως πάνω στον δέκατο θα πάρουμε την πόλη την απλόχωρη.»

Ήταν αυτή η εξήγηση του μάντη, και τώρα όλα συντελούνται.

330

Γι' αυτό σας λέω, ανυποχώρητοι, μείνετε όλοι εδώ, γενναίοι Αργίτες,

ωσότου να πατήσουμε το ένδοξο κάστρο του Πριάμου και την πόλη.»

Εικ. 1: Σκηνές από την Ιλιάδα. Αριστερά: Ο Αχιλλέας κτυπά τον Θερσίτη. Ρωμαϊκή σαρκοφάγος του 2^{ου} αι. μ.Χ.

Ομήρου, *Ιλιάδα*

ΡΑΨΩΔΙΑ Β, 211-332

Το επεισόδιο με τον Θερσίτη

Φύλλο εργασίας

ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΟΠΟΣ

ΠΕΡΙΣΤΑΣΗ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΜΙΛΟΥΝ Ή ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ

- Θυμάμαι από την *Οδύσσεια*: **Ομιλούντα ονόματα**. Τι σημαίνουν;

.....

.....

.....

.....

- Τι νομίζετε ότι σημαίνει το όνομα του Θερσίτη; Γιατί χρησιμοποιεί αυτό το ομιλούν όνομα;

.....

.....

.....

.....

.....

- Εξωτερική εμφάνιση του Θερσίτη:

- Γιατί ο Όμηρος τονίζει τόσο την εξωτερική εμφάνιση του Θερσίτη; Για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη τους στίχους 212-215, 220-221, καθώς και τον λόγο του Θερσίτη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΡΣΙΤΗ

Κατηγορίες προς τον Αγαμέμνονα	Συμπέρασμα
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ▪ ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ▪

- Πιστεύετε ότι ο Οδυσσέας θα μπορούσε να αντιμετωπίσει διαφορετικά την κατάσταση με τον Θερσίτη; Θεωρείτε υπερβολική την αντίδρασή του; Ναι ή όχι, και γιατί;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Να κρίνετε την αντίδραση του στρατεύματος, αφού λάβετε υπόψη ότι οι στρατιώτες ήταν έτοιμοι να φύγουν από την Τροία, πριν να συμβεί το επεισόδιο με τον Θερσίτη.

.....

.....

.....

.....

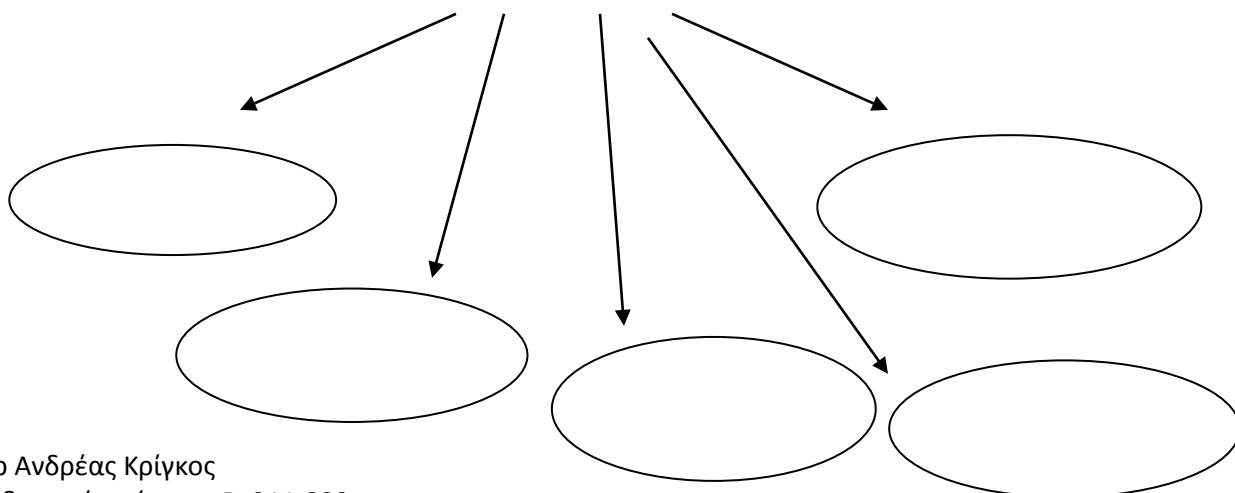
.....

- Ο Οδυσσεύς, μετά την αποκατάσταση της τάξης, αναπτρώνει το ηθικό των στρατιωτών. Να μελετήσετε τον λόγο του (285-332) και να αναφέρετε από ποια μέρη αποτελείται και ποια είναι τα επιχειρήματα που επιστρατεύει ο Οδυσσεύς, για να πείσει τους Αχαιούς να παραμείνουν στην Τροία.

Μέρη του λόγου του Οδυσσέα	Επιχειρήματα
▪	▪
▪	▪
▪	▪
▪	▪
	▪
	▪

- Ο ποιητής στο επεισόδιο με τον Θερσίτη, και στον πρώτο και στον δεύτερο λόγο του Οδυσσέα, αποκαλύπτει πολλά από τα χαρακτηριστικά του ιλιάδικου Οδυσσέα. Να τα επισημάνετε:

ΙΛΙΑΔΙΚΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Να συγκρίνετε την αντίδραση και τους χαρακτηρισμούς του Θερσίτη για τον Αγαμέμνονα με την αντίστοιχη του Αχιλλέα στη ραψωδία Α, 148-171.

α) Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές εντοπίζετε;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β) Γιατί ήταν πολύ διαφορετική η αντίδραση του στρατεύματος προς τον Αχιλλέα και τον Θερσίτη;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας να κάνετε δραματοποίηση του επεισοδίου με τον Θερσίτη.

3. Επεισόδιο με τον Θερσίτη: Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη και δημιουργήστε! Μπορείτε να ζωγραφίσετε όποια σκηνή θέλετε (π.χ. τον Θερσίτη να μιλά ή τον Οδυσσέα να κτυπά τον Θερσίτη) ή να γράψετε μια ιστορία για το τι έκανε στη συνέχεια ο Θερσίτης (ο Όμηρος δεν μας τον αναφέρει καμιά φορά μετά στο έπος) ή να γράψετε ένα ποίημα (με κωμική χροιά) για τον Θερσίτη ή τον Οδυσσέα ή οτιδήποτε δημιουργικό σκεφτείτε.